

Sundheds- og Ældreministeriet

TALEPAPIR

Det talte ord gælder

Folketingets tilsyn i henhold til grundlovens § 71, 16/11 2016 kl. 9.00-10.00

§ 71-samrådsspørgsmål A om brug af ECT-behandling

Tak for ordet.

Med spørgsmål A bliver jeg bedt om at redegøre for den nuværende brug af ECT-behandling i Danmark.

Jeg bliver også bedt om at redegøre for min holdning til denne behandlingsform.

Jeg vil gerne tage det sidste først. Det kan sådan set gøres meget kort.

- Min holdning er den, at når ECT-behandling gives i det danske sundhedsvæsen, så skal alle regler naturligvis være overholdt.
- Lige så naturligt er det, at behandlingen skal leve op til det, som man må forvente af almindelig god behandling i sundhedsvæsenet.

Når jeg er bedt om at redegøre for den nuværende brug, tænker jeg, at § 71-tilsynet først og fremmest er interesseret i oplysninger om omfanget af ECT-behandlinger.

- Det vil jeg også vende tilbage til. Men jeg synes, at det giver god mening at indlede med nogle ord om reglerne.

Udgangspunktet er, at behandling i sundhedsvæsenet kræver patientens informerede samtykke.

- Dette gælder for ECT-behandling som for al anden behandling.

Dette udgangspunkt om frivillighed kan kun fraviges, hvis det følger af loven.

- Psykiatriloven indeholder som bekendt bestemmelser om, hvornår tvangsbehandling må bruges i psykiatrien.
- Efter disse bestemmelser må tvangsbehandling kun bruges, hvis flere betingelser er opfyldt. Der er nogle almindelige betingelser for overhovedet at bruge tvang. Og så er der nogle særlige betingelser for at bruge tvangsbehandling.
- For overhovedet at bruge tvang skal man for det første have gjort, hvad der er muligt for at opnå patientens frivillige medvirken.
- For det andet skal tvangen stå i rimeligt forhold til det formål, som man vil opnå. Er noget mindre indgribende tilstrækkeligt, skal man gøre det.

- For det tredje må tvangen ikke bruges i videre omfang, end hvad der er nødvendigt for at opnå formålet.
- For det fjerde skal tvangen udøves så skånsomt som muligt og med størst mulig hensyntagen til patienten. Dette for at undgå unødige krænkelse eller ulempe.

De særlige betingelser for at bruge tvangsbehandling er følgende:

- Patienten skal være sindssyg eller befinde sig i en tilstand, der må ligestilles med at være sindssyg.

- Og det skal være uforsvarligt ikke at tvangsbehandle patienten.
 - Enten fordi udsigten til helbredelse eller en betydelig og afgørende bedring af tilstanden ellers vil blive væsentlig forringet.
 - Eller fordi patienten frembyder en nærliggende og væsentlig fare for sig selv eller andre.
- Ved tvangsbehandling med ECT er betingelserne skærpede.
 - Ud over de betingelser, som jeg lige har nævnt, skal patienten nemlig befinde sig i en aktuel eller potentiel livstruende tilstand.

- Det kan for eksempel være, hvis en svær depression udvikler sig og bliver livstruende, hvis patienten er meget stærkt eller akut selvmordstruet, eller hvis patienten er i en så apatisk tilstand, at der er risiko for livsvigtige funktioner.

Så vidt reglerne. Baggrunden for dem vil jeg vende tilbage til.

Hvad omfanget angår, så har vi faktisk mange tal. Det skyldes, at det er obligatorisk at indberette alle ECT-behandlinger til Sundhedsdatastyrelsen. Vi har altså tal både for de frivillige og for de tvangsmæssige behandlinger.

I 2015 blev der givet i alt 20.804 ECT-behandlinger. Der var tale om et fald i forhold til 2014, hvor der blev givet i alt 21.546 behandlinger.

- I perioden fra 2005 til 2015 svingede antallet mellem 18.310 og 21.546. Det laveste antal var i 2012 og det højeste i 2014.

Antallet af patienter, som fik ECT-behandling i 2015, var 1.793. Der var tale om et fald i forhold til 2014, hvor 1.849 patienter fik ECT-behandling.

- I perioden fra 2005 til 2015 svigede antallet af patienter, som fik ECT-behandling, mellem 1.668 og 1.920. Færrest i 2012 og flest i 2010.

Ser man på fordelingen mellem frivillige og tvangsmæssige ECT-behandlinger kan man – heldigvis – konstatere, at langt hovedparten er frivillige.

Af de i alt 20.804 behandlinger i 2015 blev de 395 givet med tvang. Der var tale om et fald i forhold til 2014, hvor antallet var 435.

- I perioden fra 2005 til 2015 svigede antallet af tvangsmæssige behandlinger mellem 312 og 455. Det laveste antal var i 2012 og det højeste i 2008.

I 2015 fik 50 patienter ECT-behandling med tvang. Året før var

antallet 49, og i perioden fra 2005 til 2015 svingede antallet mellem 35 og 56. Færrest i 2009 og flest i 2010.

Udsvingene til trods må man sige, at både antallet af ECT-behandlinger og antallet af ECT-behandlede har været forholdsvis stabilt de seneste 10 år.

Det samme gælder, når man ser på antallet af tvangsmæssige ECT-behandlinger og på antallet af patienter, som har fået ECT-behandling med tvang.

Men når det gælder tvang, har regeringen jo en højere ambition end blot at holde antallet stabilt.

For tre år siden blev den daværende regering sammen med V og K enige om at sætte som mål at nedbringe tvang med 50 procent frem mod 2020. Målsætningen om mindre tvang gælder selvfølgelig også for ECT-behandling med tvang.

Vi skal derfor fortsætte den brede og målrettede indsats for at forebygge tvang i psykiatrien. Det handler om blandt andet patientinddragelse, kompetenceudvikling, ledelsesfokus, kultur

og fysiske rammer.

Nu lagde jeg ud med at redegøre for min holdning til ECT-behandling. Jeg gjorde det kort, og det er da overordnet set også ret enkelt.

- Reglerne skal overholdes, og behandlingen skal leve op til det, som man må forvente af almindelig god behandling i sundhedsvæsenet.

Vi kan sikkert alle være enige om disse overordnede synspunkter.

Vi kan sikkert også være enige om, at der nedenunder de overordnede synspunkter ligger flere etiske dilemmaer – dilemmaer, som sættes på spidsen, når ECT-behandling gives med tvang.

De skærpede betingelser for at give ECT-behandling med tvang er udtryk for, at vi politisk har taget stilling til nogle af de etiske

dilemmaer, som er forbundet med ECT-behandling.

Som for psykiatrilovens andre betingelser for at bruge tvang er baggrunden for de skærpede betingelser en vanskelig afvejning.

På den ene side står respekten for den enkeltes selvbestemmelsesret og på den anden side pligten til at drage omsorg.

- I de fleste tilfælde går selvbestemmelsesretten og omsorgspligten heldigvis hånd i hånd. Så er der ikke brug for tvang.

- Men i visse tilfælde må selvbestemmelsesretten vige for omsorgspligten
 - Så kan tvang komme på tale for at beskytte den enkeltes liv og helbred eller af hensyn til andres sikkerhed.
 - Også selv om der er risiko for utilsigtede hændelser og for bivirkninger.

Det er dog ikke gjort med, at vi med de skærpede betingelser for at give ECT-behandling med tvang har taget politisk stilling til nogle af de etiske dilemmaer, som er forbundet med ECT-behandling.

- Politisk har vi et ansvar for til stadighed at kvalificere vores stillingtagen til dilemmaerne.

Derfor er jeg også glad for den proces, som vi i fællesskab har sat i gang i regi af de etiske møder mellem § 71-tilsynet, Udvalget vedrørende Det Etiske Råd, Sundheds- og Ældreudvalget og mig som sundheds- og ældreminister.

På det etiske møde den 31. marts havde vi en god drøftelse.

- Det blev aftalt, at ministeriet skulle udarbejde notater om forskellige aspekter af ECT-behandling.
- Der var også enighed om, at de tre udvalg sammen skulle afholde et ekspertmøde om ECT-behandling.

På det etiske møde den 29. september kunne vi i fællesskab konstatere, at det endnu ikke var lykkedes at få ekspertmødet i kalenderen.

Vi blev enige om, at vi ville vente med at tage stilling til, hvad der skal ske fremadrettet, indtil ekspertmødet er afholdt.

- Vi aftalte derfor at sætte ECT-behandling på dagsordenen for næste etiske møde den 23. februar.

Mon ikke de tre udvalg – trods travlheden med blandt andet samråd – får ekspertmødet i kalenderen inden da.

Det håber jeg i hvert fald.

For sammen med ministeriets notater om forskellige aspekter af ECT-behandling vil ekspertmødet helt sikkert kunne bidrage til at kvalificere vores stillingtagen.

- Dels til de dilemmaer, som er forbundet med ECT-behandling.
- Dels til, hvad der fremadrettet skal ske på området.

Jeg ser frem til at fortsætte drøftelsen i regi af de etiske møder.

Tak for ordet.